

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра музичного мистецтва**

**СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОЇ ПІСНІ У ТВОРЧОСТІ
СУЧАСНИХ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПОЗИТОРІВ**

Кваліфікаційна робота (проект)
(пояснювальна записка)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 2 курсу, 13-241М гр.
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійної (наукової)
програми Музичне мистецтво
Манжай Анна Сергіївна

Керівник кандидатка педагогічних наук,
доцентка Гунько Н.О.

Рецензент Народна артистка України
Рубльова Р.А.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Історико-теоретичні передумови сучасної дитячої пісні	6
1.1. Народнопісенне підґрунтя у дитячій камерно-вокальній творчості вітчизняних композиторів класиків	6
1.2. Основні принципи створення сучасних пісень для дітей та підлітків...	10
РОЗДІЛ 2. Художньо-стильовий аналіз дитячих пісень сучасних композиторів	15
2.1. Стилїстика сучасних дитячих пісень	15
2.2. Виконавський аналіз образно-драматургічного розвитку пісень для учнів різних вікових категорій	19
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	
Додаток А. Афіша концертної програми.....	28
Додаток Б. Сценарій концертної програми.....	29
Додаток В. Нотний матеріал концертного репертуару.....	32
Додаток Г. Кодекс академічної доброчесності	

ВСТУП

Двадцять перше століття в освітньому процесі потребує нестандартних підходів до навчання. Саме у ньому музика є одним з найефективніших чинників забезпечення сучасного естетичного виховання дитини. Серед дитячого репертуару наразі повинні бути не лише класичні твори а й пісні сучасних композиторів для учнів різних вікових категорій.

Актуальність дослідження полягає у розгляді дитячого камерно-вокального доробку вітчизняних композиторів, а саме сучасних дитячих різножанрових пісень, їх роль у формуванні дитячої особистості, його естетичних смаків та вподобань.

Весь процес навчання співу повинен бути організованим, де педагог має вибрати лише ефективні високохудожні твори. В українській музичній творчості для дітей, насиченій самобутністю та динамікою, виявлені різні спрямування мистецького самооновлення, його стильові та видові збагачення на основі жанрово-стилістичних площин. Професійне виховання нового покоління зробило неабиякий поступ у формуванні сучасного музичного мистецтва. Від правильного підбору сучасного репертуару залежить становлення світоглядів дітей та поява за словами Дмитра Кабалевського «іммунітету проти вульгарності» [8]. Сьогодні ж для залучення дітей композитори різних шкіл працюють над поповненням яскравого та ефективного репертуару. І саме вивчення цього творчого потенціалу в контексті розвитку вітчизняної музики є найбільш актуальним завданням.

Тому тема нашої кваліфікаційної роботи «Стилістичні особливості дитячої пісні у творчості сучасних вітчизняних композиторів» є актуальною.

Мета дослідження – розкриття стильових особливостей композиторської камерно-вокальної творчості у сучасних піснях для дітей та юнацтва.

Виходячи з мети дослідження, нами було встановлено такі **завдання**:

1. Систематизувати інформаційні та літературні джерела з теми дослідження.
2. Розглянути у контексті дитячої вокальної творчості доробок вітчизняних композиторів-класиків.
3. Визначити психолого-педагогічні аспекти дитячої пісні.
4. Дослідити стилістику сучасних дитячих пісень на матеріалі творів вітчизняних композиторів, що обрані до концертної програми нашої творчої кваліфікаційної роботи.

Об'єктом дослідження є сучасна дитяча пісенна творчість.

Предмет дослідження – виконавські та стильові особливості вокальних творів для дітей сучасних вітчизняних композиторів.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань на прикладі зібрання теоретичної інформації було використано узагальнені та абстрактні методи. Під час дослідження окремих представників та їх надбання – метод аналізу та порівняння. Структурно-функціональний метод було застосовано при визначенні критеріїв добору вокального репертуару для учнів різних вікових категорій. За допомогою емпіричного методу були прослідковані практичні результати творчої частини роботи.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше теоретично обґрунтовано визначення жанру «сучасна дитяча пісня», конкретизовано та систематизовано специфічні ознаки даного музичного жанру. Були надані певні рекомендації до вибору та виконання дитячого репертуару.

Апробація матеріали кваліфікаційної роботи були представлені на засіданнях кафедри музичного мистецтва ХДУ, всеукраїнських та

міжнародних конференціях (ХІ Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених і студентів «Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики» (м. Херсон, 26 березня 2021р.), Міжнародна науково-творча конференція «Трансформація музичної освіти і культури: традиція та сучасність»(м. Одеса, 3-6 травня 2021р.), окремі положення дослідження викладені у статті в Магістерських студіях. Альманах. Вип. 21. 2021. – Херсон. ХДУ.

Практична значимість одержаних результатів – матеріали дослідження можуть бути використані на заняттях з історії музичного мистецтва, вокального ансамблю та постановки голосу, у проведенні навчально-методичної роботи в закладах початкової мистецької освіти, музичних шкільних та закладах вищої освіти на дисциплінах з музично-теоретичних дисциплін тощо.

Структура виконаного дослідження зумовлена його метою та завданнями і складається зі вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основної частини роботи складає 26 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ПІСНІ

1.1. Народнопісенне підґрунтя у дитячій камерно-вокальній творчості вітчизняних композиторів класиків

У творчому доробку багатьох композиторів від класиків до сучасників є твори для дітей. Кожен з них відрізняється своєю неповторною самобутністю, має характерні ознаки епох та будується на національних особливостях тієї чи іншої країни. Творці один за одним намагалися зробити свій внесок у розвиток цього жанру відповідно до актуальних вимог свого часу.

Так, ще у XVII столітті Йоганн Себастьян Бах проявив себе як дитячий композитор після народження власних дітей. Кожен його твір несе в собі ефективні вправи розвитку музичного та ладо-гармонічного слуху [23]. Сюїта «Жарт» та «Нотний зошит Анни Магдалини Бах» – яскравий приклад ефективності його роботи, що не втрачає своєї актуальності і нині [25].

Вагомий внесок у розвиток дитячої творчості зробили Йозеф Гайдн, який у своєму доробку залишив чимало програмних творів для оволодіння вокальними технічними навичками та збагачення естетичних вподобань юного виконавця [7].

Вольфганг Амадей Моцарт писав досить складні в технічному плані пісні для дітей, але напрочуд легкі для запам'ятовування. Його відома на весь світ «Колискова» перекладена на безліч мов та співається як дорослими для дітей так і самими дітьми [19].

Твори для малечі Людвіга ван Бетховена також входять до навчального музичного матеріалу, але іноді навіть його пісні, що були написані для дорослих, ставали улюбленими в дитячому репертуарі [5]. Так, пісня «Бабак» з п'єси на слова Й. В. Гете [9] досить розповсюджена серед маленьких виконавців, які співають її емоційно і чуйно, бо тема тварин у малому віці є достатньо зрозумілою і актуальною.

Талановитий автор фортепіанної музики Роберт Шуман лише після 1840 року почав писати вокальну музику зокрема й дитячу, і кожен його витвір, як і інструментальний, пронизаний відголосками творчої самобутності. «Небувала країна», «Метелик», «Пісочна людина» та «Совеня» мають досить цікаву гармонійну структуру, яка виховує у дитини ладо-гармонічний слух та інтонаційну точність. Такий відомий композитор, як Олександр Гурильов був знавцем романсів для підростаючого покоління. Його твори «Будинок-крихітка», «В'ється ластівка сизокрила», «Сарафанчик» та «Улетіла пташечка» входять до вокального репертуару для підлітків і несуть в собі вже ліричну лінію [13].

Михайло Глінка за своїх часів також збагатив скарбницю дитячого репертуару своїми романсами та піснями. Найяскравішими прикладами стали «Що, красуня молода» та «Жайворонок». Він зміг синтезувати характерні риси народних пісень, частівок та сказань, які допомагають дитині пізнавати історію через, на перший погляд, прості мелодії. Також треба зазначити, що композитор свого часу займався викладацькою діяльністю з вокалу та присвятив частину своєї творчості написанню посібників з розвитку голосу. На рахунку автора безліч універсальних вправ, розроблених для всіх типів голосів, а саме його відома теорія концентричного методу, що полягала у безпосередньому зміцненні спочатку середніх звуків діапазону, а потім вже – верхніх і нижніх [1].

Петро Чайковський з великою відповідальністю підходив до створення дитячого репертуару і безпосередньо самого виховання музикою [26]. Так, ним було створено вокальний цикл «Шістнадцять пісень для дітей» під враженням від збірки віршів «Пролісок» О. Плещеева. Його пісні неабияк відрізняються простотою музичної мови та щирістю почуттів [24].

Свої вокальні доробки для маленьких поціновувачів також писав і Модест Мусоргський. Композитору вдалося створити досить неординарний вокальний цикл «Дитяча», де були не пісні та романси, а тонкі вокальні сценки, в яких глибоко розкривається світ дитини. Сім вокальних мініатюр відображають спогади про дитинство та спостереження за своїми маленькими друзями самого автора [20].

Микола Лисенко сам мав хист до педагогічної діяльності та поглиблено досліджував дитячу психологію, наголошував на важливості творів, написаних безпосередньо для дітей. Тож, його упорядкована збірка українських народних дитячих пісень і танців «Молодощі» мала неабиякий вплив на формування дитячих музичних смаків того часу. Безцінний вклад має «Збірка народних пісень в хоровому розкладі, пристосована для учнів молодшого й підстаршого віку в народних школах». Доробок М. Лисенка відповідає критеріям щодо виконавських можливостей учнів різних вікових категорій, має пісні різноманітного характеру (історичні та рекрутські, побутові, обрядові, чумацькі). У них композитор розкриває дітям різнобічне, самобутнє життя українського народу. Окрім зібрань М. Лисенко написав багато окремих композицій спеціально для дітей. Також широко відомі його три дитячі опери – «Пан Коцький», «Зима і Весна» та «Коза-дереза» [17].

Анатолій Лядов продовжив надбання своїх попередників та створив «Дитячі пісні. Для голосу з фортепіано» для дітей молодших класів

музичної школи. Головна перевага цієї збірки – виконання творів не лише сольо а й дитячим хором, що є вагомим кроком у розвитку гармонічного слуху дитини та розумінні поняття ансамблю [18].

Дитячі солоспіви можна знайти в творчості Кирила Стеценка, який переймався вихованням дітей за допомогою музики. Маючі великий педагогічний досвід він наголошував, що співу навчити можна будь-яку дитину за допомогою спеціальних прийомів та методів. Зокрема, композитор став автором педагогічних посібників, шкільних співанників та збагатив скарбницю дитячих опер («Івасик-Телесик», «Лисичка, Котик і Півник») [12]. Яків Степовий упорядкував три збірки пісень для дітей молодшого віку під назвою «Проліски» та «Кобзар» на слова Шевченка, які вміщують майже 150 творів. Викладацький досвід у музичних школах дав можливість композитору проаналізувати потреби виконавців і написати обробки саме для дитячого хору та ансамблю («П'ять шкільних хорів» і «Малим дітям») [27].

Здобуток Віктора Косенка має вагоме значення в музичному вихованні через поглиблене дослідження дитячої психології та конкретизації педагогічних завдань. Композитор залишив для підростаючого покоління виконавців «Чотири дитячі п'єси» та «24 дитячі п'єси», які наразі досить актуальні при виборі педагогічного репертуару [6].

Микола Леонтович був знавцем народної творчості і дитячого фольклору та синтезував ці надбання в дитячі солоспіви («Гра в зайчика», «Над річкою бережком», «Щедрик», «Пряля», «Дударик», «Тиха вода», «Женчичок-бренчичок», «Грицю, Грицю до роботи» та «Зоре моя вечірняя») [4, 14].

Карл Орф взагалі створював свою власну схему виховання дітей музикою. Так, він започаткував термін «елементарне музикування», коли у синтезі рухів, співу, імпровізації та гри на музичних інструментах дитина

може самостійно знайти в собі потяг до мистецтва. Композитор склав п'ятитомне зібрання п'єс «Музика для дітей», засноване на німецьких народних піснях, загадках та приказках, яке допомагає підчас занять з музичного мистецтва [32].

Отже, незалежно від національності, епохи та приналежності до тієї чи іншої школи кожен з композиторів зробив свій власний вагомий внесок в розвиток дитячого вокального мистецтва. Наразі ж, через декілька століть після написання їх методичні та творчі доробки й досі стають у нагоді щодо співочого виховання дітей по всьому світі.

1.2. Основні принципи створення сучасних пісень для дітей та підлітків.

Незалежно від часу та періоду дитячий репертуар має свої основні вимоги та критерії. Кожен написаний твір повинен не тільки емоційно відображати стан дитини але й відповідати її фізіологічним та психологічним особливостям. Всі композитори досить глибоко вивчали аспекти дитячого розвитку та намагалися не тільки створити вокальні твори, які будуть цікаві різним віковим категоріям дітей але й стануть неабияким поштовхом в набутті вокальних навичок та правильного формування голосу.

Тож, керуючись основними вимогами композитор чітко повинен розуміти, що:

1. Кожен написаний твір повинен нести моральне виховання. Для цього сенс пісень має бути не абстрактним та філософським, а досить зрозумілим для сприйняття дитини (милосердя, обов'язок, любов, співчуття тощо), відповідати конкретно-образному характеру їх мислення.

2. Сприяти формуванню художніх та естетичних смаків дитини через виконання або прослуховування. Незалежно від жанру та стилю написання тих чи інших творів кожен з них має нести в собі інтерес до мистецтва, закладати основи задля майбутнього аналізу творів музичної культури.

3. Створювати умови щодо правильного розвитку загальномузичних та вокальних навичок. Композитор повинен обмірковувати логічну послідовність мелодійної лінії, її зручність для виконання ще до кінця не сформованим голосом, чітко знати дитячі діапазони та примарні тони. Також одним з вагомих критеріїв є дикційні труднощі. Важливо не лише добирати літературний текст за відповідністю до вікових особливостей дітей але й за правильним розташуванням під мелодійною лінією [2].

Виховання дитини та сприяння її розвитку на уроках з вокалу проходить через виконання різножанрових творів. Так, через ліричну та пейзажну пісню, побудовану на народних інтонаціях, дитина вчиться доброті та мрійливості, через сюжетні лінії – пізнає історичне минуле, а через жартівливу пісню – знайомиться зі здоровим народним гумором. Не зупиняючись на жанрах, тематиці та стилях кожен твір повинен відноситися до класики. І розуміння цього терміну ніяк не відноситься до часових обмежень а дає таку характеристику твору, як високохудожність. Якісними показниками є глибока змістовність та досконалість форм. Якщо мелодійна лінія звучить яскраво і проникливо навіть без акомпанементу – це і є ознака відмінної пісні.

Отже, якщо композитор має на меті написання творів, які можуть входити до дитячого навчального репертуару, він повинен звертати увагу на вікові особливості виконавців, їх фізіологічний та психологічний розвиток. Різні за ступенем складності пісні при виконанні в подальшому зможуть поступово укріплювати голос та накопичувати стійкість вмінь і навичок. Завжди в композиторській творчості повинна бути використана у

піснях різна тематика. Поряд з ліричними та драматичними обов'язково повинні стояти пісні про дружбу, сім'ю та рідний край [21].

Якщо розглядати доробок для дітей молодшого віку, для них композитор повинен використовувати принцип куплетності, повторюваності текстів та мелодій, які легко сприймаються і запам'ятовуються. Діапазон в межах першої октави та плавність мелодії без модуляцій і відхилень дає змогу дитині розкрити свої вокальні данні на перших етапах знайомства з музикою, та обережно виводити їх на більш високий рівень. Підліткові пісні ж припадають на предмутаційний, мутаційний та післямутаційний періоди і тут автору вже потрібно більш детально опрацювати матеріал пов'язаний з видозмінами гортані підлітка. Лише ті твори, що відповідають анатомо-фізіологічним потребам, мають високу ефективність та безпечність під час співу в мутаційний період. Відмінність вокальних доробок для дівчат та хлопців полягає в різному проходженні зміни голосу. Беручи до уваги досить нерівнозначні за тривалістю мутаційні моменти обох статей, репертуар також повинен бути написаний спираючись на можливості голосу в певний проміжок зростання.

Беручи до уваги сучасність та вподобання дітей XXI століття, одним з головних показників є аранжування пісні. Ще кілька десятиліть тому основним музично-змістовним елементом була мелодія. Наразі ж впізнаванністю пісні є інструментальний супровід і його ритмічна структура. Раніше, за допомогою централізованої системи авторський твір відбирався і друкувався видавництвами, виконувався найкращими художніми колективами та висвітлювався у засобах масової інформації. Нині основним двигуном в популяризації твору виступають соціальні мережі, де кожному з авторів надається змога ознайомити зі своєю творчістю [22]. Але насправді така система багатьма ще не вивчена до

кінця. Також через невичерпний потік одноманітних пісень є загроза в написанні стандартизованих мелодичних зворотів, що є напрямком примітивізації. Водночас, серед тисяч дитячих пісень завжди буде виділятися та, яка несе в собі новизну та свіжість.

Неабияку роль у сучасності має фонограма. Її запису повинна приділятися увага не менша, аніж до написання самого твору, бо від неї залежатиме враження дитини від пісні під час її виконання. Але ні в якому разі не можна ставити фонограму вище за музикування педагога з дитиною, не зупинятися виключно на їх написанні, бо в такому разі можна втратити ключовий аспект співу з дитиною – навчання.

Мінливість явища сучасної пісні – досить природний процес. Не зважаючи на те, що композитори дитячих пісень і виконавці є представниками різних поколінь, в творах має відбуватися синтез установлених класичних норм з новими напрямками і стилістичними уподобаннями. Не треба повністю довіряти примхам сьогодення, бо не всі з них є показниками якості в процесі набуття знань.

На сьогоднішній день є три головні напрямки співу на уроках з вокалу – народний, естрадно-джазовий та академічний. Бажано, щоб кожен з композиторів міг виділяти для себе одну з течій і конкретизуватися на поставлених завданнях саме в ній. Вже з перших занять у дитини формується різне бачення того чи іншого напрямку вокалізації. Неодмінно, він повинен ознайомитися з ними усіма, але в той ж час і вибрати для себе пріоритетний. Тому завдання композитора полягає показати дитині через твори найяскравіші барви музичних течій, виділити характерні риси, притаманні світу дитини, та втілити їх у своїй творчості. Це повинні бути твори з достатньо простим але й не примітивним ритмом, індивідуальною гармонією і легкою мелодією без високих напружених звуків та великих

стрибків. Всі хроматичні ходи повинні мати логічну послідовність та добру засвоюваність дітьми [21].

Окремою ланкою в пісенному репертуарі для дітей є спів а саррелла (без інструментального супроводу). Його значення не може бути перевищеним, бо саме під час такого виконання у дитини розвивається інтонаційна точність та дається змога почути саму себе. Кожен з композиторів має можливість проявити себе у цьому стилі, не забуваючи про основні вимоги. Мелодія повинна бути в зручній для дитини теситурі, не виходити за межі основних ладів мажору і мінору та мати зав'язку, кульмінацію і розвиток [2].

Виходячи з цього, можна зробити такий висновок, що кожен композитор при написанні дитячого репертуару має спиратися не лише на ладогармонічні особливості мелодії але й повинен бути справжнім педагогом, мати уявлення про фізіологічні особливості дітей різних вікових категорій, добре орієнтуватися в сучасних технологіях і трендах.

РОЗДІЛ 2

ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВИЙ АНАЛІЗ ДИТЯЧИХ ПІСЕНЬ СУЧАСНИХ КОМПОЗИТОРІВ

2.1. Стилiстика сучасних дитячих пiсень

Сьогодні можна відокремити такий піджанр, як сучасна дитяча пісня. Це вокальна форма, що виконується дітьми, у якій синтезується поетичний текст з мелодією і яка відповідає сучасним стандартам, гармонії і ритміці, простою ладо-тональною основою (мажор, мінор та у деяких випадках пентатоніка). Характерними ознаками є ритмічна структура твору та поетична складова. Над цією течією працюють багато композиторів-співвітчизників, кожного разу вносячи нові ідеї та намагаючись поряд із сучасністю не втратити самотність національного колориту.

Однією з перших до сучасної дитячої пісні почала звертатися Ірина Кириліна. Композиторка завжди казала, що створити композицію для дитини завжди важче, ніж для дорослого, бо вона відчуває щирість і сучасність музичного напрямку більш за всіх. В своєму доробку вона робить акцент на два напрямки: ухил в підкреслення національної специфіки та універсальність, синтетичність із залученням інонаціональних тенденцій. У своїх збірках пісень «Весела пісенька», «Пісні для дітей», «Вінок з барвінку» та «Весняний дощик» Ірина Яківна яскраво відображає слов'янський стиль написання, його етнічну своєрідність. Гармонія та мелодика кожної з пісень досить близька дітям, легка для запам'ятовування та відтворення [10]. Але й існують певні труднощі в виконанні: стрибки на великі інтервали та хроматичні ходи, з якими треба бути досить обережними. Композиторка добре орієнтується у казковому жанрі, розуміє його виховну роль в житті дитини, тому створила дитячу оперу-казку

«Вовк-чарівник» (лібрето Г. Аронова), в якій об'єднала різнохарактерний за композиційним, художнім та жанровими особливостями матеріал. На фоні прозорості фактури, поєднанні сучасних ритмів та мелодико-ритмічних зворотів в піснях «В лісі є зелена хата», «Розгнівалась на літо зима» і «!Не такий апельсин» виникає гама яскравих емоцій, які надовго викарбовуються в пам'яті дітей [11].

Серед сучасників Людмила Марченко проявляла себе як в сольних так і в хорових джазових творах. Після того, як композиторка створила театр естрадної пісні «Менестрелі», її метою стало поглиблене вивчення методів викладання естрадного співу серед методичних розробок закордонних і вітчизняних виконавців. Саме тому стилістика її творів унікальна за синтезом прийомів та рішень. В пісенному доробку Людмили Олександрівни є дитячі солоспіви, різні за характером і тематикою, але об'єднані єдиною джазовою неповторною за своїм ритмом і гармонією лінією. Так, серед вокальних творів можна виділити «Очікування», «Ангел», «Романс» та «Джаз», які написані вже для учнів старшого віку і мають не лише своєрідну стилістику виконання а й наявності сформованих вокальних навичках та досить розвинутого діапазону голосу. Маючи досвід в театральних постановках та обізнаність в специфіці роботи у них Л. Марченко створила міні-спектакль «Одного разу в п'ятницю 13 числа» та мюзикл «Гидке каченя», які в синтезі з акторською майстерністю неабияк зацікавлюють сучасну дитину та заохочують до нових творчих відкриттів. На сучасний рівень її твори виводять й диски «Дитячі пісні про різне» і «Кращі дитячі пісні про різне», які стають у нагоді в демонстрації та вивченні творів. Досить серйозно композиторка ставиться до написання духовних («Різдво», «Марія») та воєнних («Ах, якщо б не було війни», «Сиротушка») пісень. Її метою є різнобічна стилістична обізнаність дитини вже на початку творчого шляху [16].

Завдяки педагогічній практиці Леся Горова в своїх методичних збірках та вокальних посібниках приділяє увагу психофізичним властивостям розвитку дитини. Так, для дітей молодшого віку в доробку композиторки є легкі, пасторальні твори («Дві пісенькі», «Дощик», «Колискова зими», «Пісня про маму», «Новий рік», «Божий син народився» та «Музика весни»). Для юнацтва Леся Володимирівна писала композиції ліричного, інтимного напрямку («Ти в мене є», «Лісова пісня») з більш насиченими гармонійними зв'язками та мелодійною лінією складної структури. Композиторка підіймає наразі досить актуальну тему патріотичних пісень серед молоді. В своїх творах «Розкидана країна», «Я – патріот», «Рідна Україна» та «Солдатику мій» вона стилістично втілює дух боротьби за рідну землю, відчуття любові до Батьківщини. Кожна пісня Горової пронизана сучасною ритмікою та мелодійними зворотами, легко сприймається та запам'ятовується дітьми різного віку та має на меті не лише розвинути вокальні навички але й вдосконалення їх виконавської майстерності [3].

Композиторка та виконавець власних пісень Наталія Май перший свій аудіоальбом для дітей з нотатками від автора випустила ще в 2000 році. Вже тоді вона розуміла важливість осучаснення репертуару малечі, бо прикладом для неї слугували власні доньки. Найпопулярнішими та затребуваними є такі солоспіви, як «Свято казки», «А роси падають в траву», «Свіча», «Самота», «Василечки» та «А сорочка мамина». В кожній вокальній композиції можна побачити дитячу наївність і щирість, світлість думок та доброту і любов до рідного краю. За стилістикою не зважаючи на сучасну обробку та ритмічні особливості кожна з пісень досить близька до народної. Через цю синтезацію природним шляхом дитина засвоює на рівні з новітніми ще й особливості народопісенності власної країни, що є досить важливим в естетичному вихованні сучасного підростаючого покоління.

Найяскравішою вокальною композицією в доробку співачки є «Мамина сорочка». Пісня через свою виразну народну стилістику досягла не лише кожного куточка України, але й вийшла далеко за її межі та навіть стала гімном української діаспори в Іспанії [15].

Інна Францескевич не дивлячись на те, що досить недавно зайшла до плеяди композиторів-сучасників, вже має в своєму доробку не лише вокальні збірки але й методичні посібники, які будуть у нагоді при розучуванні її творів. Стилiстика кожного її твору відрiзняється від інших своїм модернізованим баченням крізь призму здобутків інших народів. Так, за словами композиторки, в наш час важливо дати дитині можливість розширювати кругозір, торкатися культури інших національних груп. Саме тому вокальні збірки написані на слова авторів різних країн та епох. Через те, що Францескевич має на меті долучати до співу дітей різних вікових категорій, усі її доробки різнорівневі за вокально-технічними можливостями, можуть співатися мовою оригіналу та в перекладі а також не лише сольо але й в дуеті чи ансамблі. Особливу увагу авторка приділяє розгорнутому акомпанементу, відповідаючому різним стильовим напрямкам. Такий підхід є досить ефективним для зацікавлення виконавців від професіоналів до аматорів. У доробку композиторки збірки «Об'єднані музикою», «Джерело пісень», «Душа співає» та «Романси і вокалізи для дітей», які мають неабияке значення у формуванні майбутнього співака, бо через власний вокальний досвід Францескевич підбирає найзручнішу побудову кожної з вокальних фраз, при цьому не применшуючи їх мелодичної привабливості. Кожний солоспів наповнений своєрідним стилістичним рельєфом розвитку, заснований на справжніх цінностях життя, які дитина пропускає через себе і транслює їх оточуючому світові [31].

Ольга Тимошенко є практикуючим педагогом та авторкою багатьох сучасних дитячих пісень. Вбачаючи в цьому своє покликання, композиторка аналізує вподобання сучасної молоді, трансформує їх в свої пісні в синтезі з стилістикою українських гармоній. В своїх збірках «Рецепт від нудьги» та «Ой ти пташечка-пташина» вона використовує достатньо легкі для сприйняття мелодії в синтезі з акомпанементом, польотним та не обтяжливим, що на перших роках навчання сприятливо впливає на розвиток гармонійного слуху дитини [28, 29]. В романсах та піснях композиторки присутня структурність, інтонаційність та смислова особливість. Зважаючи на специфіку роботи, Ольга Тимошенко відображає в піснях особливості творчої особистості дитини, кожен її твір досить зручний для виконання та легко запам'ятовується.

Отже, стилістичні особливості кожної з дитячих пісень в першу чергу проявляються в рисах національної композиторської творчості. Всі вітчизняні автори намагаються відповідати тенденціям сучасності та синтезувати новітні досягнення з класичними надбаннями.

2.2. Виконавський аналіз образно-драматургічного розвитку пісень для учнів різних вікових категорій

Кожний дитячий солоспів має свою специфіку виконання через авторські стильові особливості. Композитори наповнюють їх своєрідними неповторними вокальними партіями для передачі самотутніх характеристик та образів, покладених в поетичних текстах.

Так, пісня «Лелеча доля» Ірини Кириліної має великий попит серед підлітків та юнацтва. Твір написаний в куплетній формі, яка є зручною для запам'ятовування. Пронизливі початкові інтонації закликів чистої квінти на фоні легкого, немов прозорого акомпанементу, характеризують спогади

минулих літ. Вокаліст має чітко відтворити ідейно-емоційні образи розповіді. Вже з розвитком на приспіві він починає посилюватися, тим самим підкреслює драматизм літературного тексту та кульмінацію моменту на словах «А як чула клекіт». Зміна динаміки відбувається досить плавно, від *p* до *ff* і навпаки. Складність існує в синкопованому ритмі та дикційній точності. Діапазон широкий, тому композиція спрямована вже на закріплення вокальних навичок. Фонограма досить непроста за своєю структурою, не має прописаної мелодійної лінії, тому перш ніж почати співати з її використанням, треба досить впевнено знати вокальний текст [11].

Людмила Марченко в своєму романсі «Рояль» відтворила діалог між солістом та партією фортепіано. Акомпанемент відірваний від основної мелодії та має власну лінію розвитку. Саме тому твір досить складний і потребує підготовки. Композиторка працювала в джазовій манері, через що солоспіву характерні мелодійні та хроматичні звороти. Драматична кульмінація починається на словах «Пой, рояль» та продовжується до інструментального соло. Завершення композиції має бути на *pp*, дикція при цьому потребує чіткості та виразності [16].

Солоспів «Дитячі мрії» Лесі Горової можна віднести до синтезованої пісні. Так, композиторка в приспіві взяла мелодійний мотив з саундтреку до мультиплікаційного фільму «Віднесені привидами» японського режисера Хаяо Міядзакі, що неабияк привертає увагу поціновувачів цього жанру. Сама вокальна лінія досить плавна, невимушена, оповідальна та лігатована, без великих стрибків та різкої зміни динаміки. Темп *Moderato assai* дає змогу виконавцю розкрити сильні сторони свого вокалу. Теситура висока, для легкого дзвінкого дитячого голосу. Акомпанемент гармонічного складу, протягом твору вокальна партія не дублюється [3].

Вокальна композиція «Ти до мене не ходи» Наталії Май підкреслює мелодійні звороти народних українських інтонацій але з яскраво вираженою сучасною танцювальною ритмікою. Темп досить швидкий, тому підчас виконання треба слідкувати за чіткою дикцією та пофразним диханням. Теситура середня, діапазон зручний для дитячого голосу. Через прийоми сучасного звукозапису композиторка змалювала картини самотності українського народу, а через легкість та енергійність мелодії передала характер молодій героїні. Підчас виконання важливо інтонаційно точно співати стрибки на чисті кварта, триматися образності та настрою пісні [15].

Інна Францескевич по-новому представила Третю і Четверту пісні Мавки на слова Лесі Українки. Композиторка дає рекомендації щодо виконання і наголошує на м'якому звуковидобуванні, кантиленному звучанні по всьому діапазону голосу підчас співу. Характер передається за допомогою незначного коливання динамічних відтінків. В Третій пісні Мавки пульсуючий акомпанемент розвернутого гармонійного складу підтримує мелодію але не дублює її. Виконавець має приділяти увагу хроматичним ходам, слідкувати за дикцією. Розвиток мелодійної лінії досить плавний, але з непередбаченими стрибками на чисті квінти. Кульмінація припадає на кінець твору на словах «хай розсипають вогні самоцвітні» з поступовим *cresc.* В Четвертій пісні Мавки важливим підчас виконання є плавне звуковедення та підкреслення емоційного характеру за допомогою чіткого артикулювання на високих звуках. Складність виникає за рахунок стрибків на малі сексти, які треба співати м'яко та згладжено а також через зміну розміру з 6/8 на 3/8. Такі композиції мають відповідати психологічному віку та вокальним навичкам дитини [31].

Солоспів «Хотіла б я піснею стати» композиторка Ольга Тимошенко також створила під враженням від творчості Лесі Українки. Написаний твір

в куплетній формі з дикційним вокалізмом стане у нагоді при відпрацюванні вокальних навичок. Синкопований пульсуючий акомпанемент гармонійного складу частково дублює мелодійну лінію, відповідає танцювальному характеру твору. Виконання має бути легким, необтяжливим, згладженим особливо на секстових стрибках. Через швидкий темп особлива увага має приділятися чіткій вимові літературного тексту [28].

Отже, всі сучасні твори для дітей але всіх їх об'єднує одна головна риса – виховання найкращих та викарбовування естетичних ідеалів, любові до рідної землі та народних традицій.

ВИСНОВКИ

Опрацюючи літературні та інші інформаційні джерела ми дійшли висновків, що тема дитячих солоспівів приваблювала багатьох композиторів. Серед них можна назвати Йоганна Себастьяна Баха, Йозефа Гайдна, Вольфганга Амадея Моцарта, Людвіга ван Бетховена, Роберта Шумана, Олександра Гурильова, Михайла Глінки, Петра Чайковського, Модеста Мусоргського, Миколу Лисенка, Анатолія Лядова, Кирила Стеценка, Віктора Косенка, Карла Орфа та інших, які зробили свій власний та вагомий внесок в розвиток дитячого вокального мистецтва.

Виходячи з основних критеріїв щодо правильності написання репертуарних творів для дітей, композитор чітко повинен розуміти, що:

1. Кожен його твір повинен нести моральне виховання для дитини.
2. При виконанні або прослуховуванні має відбуватися формування художніх та естетичних смаків.
3. Коректно складений солоспів сприяє розвитку музичних навичок.

Кожен автор при написанні дитячого репертуару має спиратися не лише на ладогармонічні особливості мелодії але й повинен бути справжнім педагогом, мати уявлення про анатомо-психологічні особливості дітей різних вікових категорій, добре орієнтуватися в сучасних технологіях і трендах.

Серед сучасних вітчизняних композиторів, які переймаються якістю вокального доробку для підростаючого покоління можна виділити Ірину Кириліну, Людмилу Марченко, Лесю Горову, Наталію Май, Інну Францискевич та Ольгу Тимошенко. Специфіка стильових особливостей дитячої пісні ґрунтується через ладово-гармонічні і метро-ритмічні структури, єдність мелодійної лінії і поетичного тексту твору. Всі сучасні автори вокальних композицій намагаються відповідати тенденціям

теперішнього світу, синтезувати новітні досягнення з класичними надбаннями та створювати нові, яскраві композиції, різні за жанром, стилем та ступенем складності для дітей різного віку[30].

Аналізуючи вокальні приклади концертної програми творчої кваліфікаційної роботи, ми дійшли висновків, що кожному твору характерні свої виконавські особливості, неповторні вокальні партії та неабиякий виховний вплив на особистість дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анфімова Олена. Єлена Анфімова про Міхаїла Глінку, Модеста Мусоргського, Соф'ю Ковалєвську, Константіна Ціолковського, Анну Ахматову. Київ : Грані-Т, 2009. 88 с.: іл.
2. Болгарський А.Г. Музична культура в системі підготовки майбутнього вчителя музики. *Науковий часопис. Проблеми підготовки сучасного вчителя № 5 (Ч. 1), 2012 47 НПУ імені М.П. Драгоманова* : збірник наукових праць. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. К. : НПУ, 2004. Вип. 1(6). С. 7–14.
3. Горова Л.В. Відчинилося життя : Збірка пісень для дітей. Тернопіль: Джура, 2007. 112 с.
4. Завальнюк А. Микола Леонтович: дослідження, документи, листи. Вінниця: Нова книга, 2007. 272 с.
5. Зі спадщини майстрів. Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського / ред.: О. С. Тимошенко. К., 2003. Вип. 30. 285 с.
6. Івахненко Л. Я. У світі чарівної музики: кабінет-музей Віктора Степановича Косенка. Київ: Кий, 2007. 150 с.
7. Й. Гайдн та І. Котляревський: мистецтво оптимізму. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: Збірник наукових праць / Ред.-упорядн. Л. В. Русакова. Харків, 2009. Вип. 27. 298 с.
8. Кабалевський Д. Музыка в воспитании и развитии ребенка. Роль музыкальной культуры. / сост. Школяр Л.В., Критская Е.Д. Москва: Амрита Русь, 2016. 224 с. (Антология гуманной педагогики).
9. Кадоб'янська Н.М. Зарубіжна література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навч. закладів. Х: Тов-во «Сиція», 2017. 272 с.
10. Кириліна І. Пісні для дітей. Київ: Мелосвіт, 2014. Випуск 2. 24 с.

11. Кириліна Ірина Яківна. Композитори України та української діаспори: Довідник. / за ред. Муха А. К. : Музична Україна, 2004. С. 132–133.
12. Коенда О. Кирило Стеценко: індивідуальний стиль як чинник творчого універсализму. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2020. № 127. С. 7-26.
13. Левашева О.Е. А.Л. Гурилев. История русской музыки. В 10 т. / под ред. Келдыш Ю.В., Корженьянц Т.В. М.: Музыка, 1988. Т. 5. 522 с.
14. Леонтович Микола Віталійович. Українська музична енциклопедія. У 5 т. / Гол. редкол. Г. Скрипник. Київ : ІМФЕ НАНУ, 2011. Т. 3: Л - М. С. 110-123.
15. Май Н. Найрідніша Україна : комплект з піснями для дітей та молоді. Київ: Мелосвіт, 2016. – 134 с.
16. Марченко Л. Лучшие детские песни о разном. Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. 101 с.
17. Микола Лисенко: бібліографія: наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во культури і туризму України, Нац. парлам. б-ка України, Мемор. музей М. В. Лисенка (МВДУК) ; упоряд.: І. О. Негрейчук та ін. Харків: Фоліо, 2009. 221 с.
18. Михайлов М. А. К. Лядов. Очерк жизни и творчества. Л., 1985. 208 с.
19. Моцарт Вольфганг-Амадей.: Шевченківська енциклопедія у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2013. Т.4: М-Па. С. 343-344.
20. Мусоргський Модест Петрович. Шевченківська енциклопедія: У 6 т. / Гол. ред. М.Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2013. Т.4: М-Па. С. 372.
21. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. К.: Освіта України, 2008. 274 с.

22. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: Навч.-метод. Посіб. для студентів мистецького факультету. Кіровоград: КДПУ, 2005. 80 с.
23. Побережна Г.І. Й.С. Бах в контексті метаісторії. Культура і сучасність : Альманах. Київ, 2016. № 1. С. 73-79.
24. Познанский А. Петр Чайковский. Биография. СПб.: Вита Нова, 2009. 800 с.
25. Поцей Богдан. Бах – музика і велич [ред.-упоряд., вступ. ст., пер. з пол.: В. Грабовський]. Вінниця : Нова Книга, 2016. 48 с. : портр., ноти.
26. Слободенюк Н. П. Браїлів: стежками історії: краєзнавчі нариси. Вінниця: Тезис, 2000. 64 с.
27. Степовий Яків Степанович Шевченківська енциклопедія. у 6 т. / Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ : Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. Т.5: Пе-С. С. 946-947.
28. Тимошенко О. С. Ой ти пташечка-пташина...: Збірка пісень для дітей та юнацтва з методичними рекомендаціями. Одеса., 2020. 60 с.
29. Тимошенко О. С. Рецепт от скуки: сб. песен для детей с метод. указаниями. Одеса : ВМВ, 2013. 80 с.
30. Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність : матеріали Міжнародної науково-творчої інтернет-конференції (3 – 5 травня 2021 р., м.Одеса) / ред. кол.: О. Л. Олійник, О. Л. Зосім, О. М. Маркова [та ін.] ; М-во культ. та інформ. політики України ; Одес. нац. муз. академ. ім. А. В. Нежданової ; Одес. орг. Нац. спіл. композ. України. – Одеса : Астропринт, 2021. – 328 с.
31. Францескевич І. Об'єднані музикою. Вокалізи, пісні та романси для соліста (хору або ансамблю) та фортепіано. Одеса - Київ: Мелосвіт, 2017. 136 с.
32. Черкасов В. Теорія і методика музичної освіти. Київ: Академія, 2016. С. 58- 60.

Додаток А

Додаток Б

Сценарій концертної програми «Твоєї пісні промінець»

У творчому доробку багатьох композиторів від класиків до сучасників є твори для дітей. Кожен з них відрізняється своєю неповторною самобутністю, має характерні ознаки епох та будується на національних особливостях тієї чи іншої країни. Творці один за одним намагалися зробити свій внесок у розвиток цього жанру відповідно до актуальних вимог свого часу.

Серед творців, що зверталися до дитячої творчості є і наша землячка, Ольга Тимошенко, яка є практикуючим педагогом та авторкою багатьох сучасних дитячих пісень. Вбачаючи в цьому своє покликання, композиторка аналізує вподобання сучасної молоді, трансформує їх в свої пісні в синтезі зі стилістикою українських гармоній.

1. О. Тимошенко «Хотіла б я піснею стати»

Інна Францескевич не дивлячись на те, що досить недавно зайшла до плеяди композиторів-сучасників, вже має в своєму доробку не лише вокальні збірки але й методичні посібники, які будуть у нагоді при розучуванні її творів. Стилістика кожної її пісні відрізняється від інших своїм модернізованим баченням крізь призму здобутків інших народів.

2. Муз. І. Францескевич, сл. Лесі Українки «Третя пісня Мавки»

Скінчився день, темніють далі,

Туман над річкою завис,

Хмарки на небі, як медалі,

Затих, відпочиває ліс.

За обрій сонечко сідає,

Вечірня зірка мерехтить,

Скінчився день, нас ніч вітає,

Яка чудова, дивна мить.

3. Муз. І. Францескевич, сл. Лесі Українки «Четверта пісня Мавки»

Незалежно від часу та періоду дитячий репертуар має свої основні вимоги та критерії. Кожен написаний твір повинен не тільки емоційно відображати стан дитини але й відповідати її фізіологічним та психологічним особливостям. Всі композитори досить глибоко вивчали аспекти дитячого розвитку та намагалися не тільки створити вокальні твори, які будуть цікаві різним віковим категоріям дітей але й стануть неабияким поштовхом в набутті вокальних навичок та правильного формування голосу.

4. О. Тимошенко «Бабусю»

Неабияку роль у сучасності має фонограма. Її запису повинна приділятися увага не менша, аніж до написання самого твору, бо від неї залежатиме враження дитини від пісні під час її виконання. Так, композиторка Леся Горова розділяла цю думку, її цифрові записи легко сприймається та запам'ятовується дітьми різного віку та має на меті не лише розвинути вокальні навички але й вдосконалення їх виконавської майстерності.

5. Л. Горова «Дитячі мрії»

Стилістика пісень Наталії Май, не зважаючи на сучасну обробку та ритмічні особливості, досить близька до народної. Через цю синтезацію природним шляхом дитина засвоює на рівні з новітніми ще й особливості народопісенності власної країни, що є досить важливим в естетичному вихованні сучасного підростаючого покоління.

6. Н. Май «Ти до мене не ходи»

Ірина Кириліна казала, що створити композицію для дитини завжди важче, ніж для дорослого, бо вона відчуває щирість і сучасність музичного напрямку більш за всіх. В своєму доробку композиторка робить акцент на

два напрямки: ухил в підкреслення національної специфіки та універсальність, синтетичність із залученням інонаціональних тенденцій.

7. І. Кириліна «Лелеча доля»

Вже перший сніг кружляє над землею.

І тихо падає. Уже вода

Замерзла на озерах. Опада

Останнє листя і яснить алею.

(М. Рильський)

8. Л. Горова «Зима»

Вечір – самий захоплюючий і фантастичний час доби. Напевно, кожна людина хоч раз у житті милувалася його красою. І поети, і художники оспівували вечір. Скільки романтики, любові, а десть печалі і смутку в цих роздумах. Який же красивий і мудрий вечір. Станіслава Флешарова-Мускат

9. І. Францескевич «Вечір»

В пісенному доробку Людмили Марченко є солоспіви для різних дитячих вікових категорій, відмінні за характером і тематикою, але об'єднані єдиною джазовою, неповторною за своїм ритмом і гармонією, лінією. Саме тому стилістика її творів унікальна за синтезом прийомів та рішень.

10. Л. Марченко «Рояль»

Народна пісня, дума чи романс

У душу ллється і заповняє.

Так заворожує, чаклує нас,

І в саме серце раптом проникає.

Сльоза накопиться, не зупинить...

Десть винирне з душі неждано.

Услід за піснею душа летить...

А серце рветься невблаганно.

(Надія Красоткіна)

70

РОЯЛЬ

Adagio

mp dolce

mf

1. Час на - стал. Ты ступил на
так и ...

сце - ну, где ро - яль те - бя с на - деж - дой тай - ной

дождь шумит крышами

ждал. И ро - дил - ся пер - вый

любь *мне свет* *весь сто*

rit.

звук, ти - ши - не на сме - ну. О - кол -

дождь *шумит* *дождь*

a tempo

72

до-ван ти - хий зал, о - ча - ро-ван ти - хий зал.

з бива бгмлюх кръв Говори ми за свобода

The first system of music features a vocal line in G major with lyrics. The piano accompaniment consists of two staves. The right hand has a melodic line with several triplet markings (indicated by a '3' over the notes). The left hand provides a harmonic accompaniment with some triplet markings. A 'cresc.' marking is present in the piano part.

Припев:

Пой, ро - яль, сво - ю мне пес - ню, пой. Тон -

The chorus section begins with the word 'Припев:'. The vocal line starts with a triplet of eighth notes. The piano accompaniment features a strong dynamic marking 'f' (forte) and includes a triplet of eighth notes in the right hand.

ка ме - ло - ди - и ву - аль.

The second system continues the vocal line with the lyrics 'ка ме - ло - ди - и ву - аль.' The piano accompaniment continues with a melodic line in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand.

73

Пой, мо - я ду - ша сей - час с то - бой ле -

тит ку - да - то

вдаль, ку - да - то вдаль, где

tr

1.

хо - ро - шо, где так свет - ла пе - чаль. 2. Так и

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics "хо - ро - шо, где так свет - ла пе - чаль." are written below the notes. The second and third staves are piano accompaniment in a grand staff (treble and bass clefs). The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the bass and a more melodic line in the treble.

2.

чаль.

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in a treble clef with a key signature of one flat, containing the word "чаль." below it. The second and third staves are piano accompaniment in a grand staff. The piano part features a complex rhythmic pattern with many sixteenth notes. Handwritten numbers (1, 4, 2, 4, 3, 4, 4, 6) are written below the bass staff, likely indicating fingerings or accents. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the piano part.

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in a treble clef with a key signature of one flat. The second and third staves are piano accompaniment in a grand staff. The piano part continues with the complex rhythmic pattern from the previous system. Handwritten numbers (1, 6, 2, 6, 3, 6, 6, 5) are written below the bass staff, likely indicating fingerings or accents.

Handwritten musical score system 1. Treble clef staff contains a series of chords, some with accents (>) and a *ff* dynamic marking. Bass clef staff contains a complex rhythmic pattern with triplets (marked '3') and handwritten annotations '1', '2', '4', '4', '4', '4', '4', '4' below the notes.

Handwritten musical score system 2. Treble clef staff contains a melodic line with a *mf* dynamic marking. Bass clef staff contains a complex rhythmic pattern with triplets (marked '3') and slurs.

Handwritten musical score system 3. Treble clef staff contains a series of chords with accents (>) and a *ff* dynamic marking. Bass clef staff contains a complex rhythmic pattern with triplets (marked '3') and handwritten annotations '1', '4', '2', '4', '2', '4', '4' below the notes.

Handwritten musical score system 4. Treble clef staff contains a series of chords with accents (>) and a *ff* dynamic marking. Bass clef staff contains a complex rhythmic pattern with triplets (marked '3') and slurs.

76

First system of musical notation, measures 1-4. The right hand features a melodic line with slurs and ties. The left hand has a bass line with triplets. Dynamics include *dim.* and *p*.

Second system of musical notation, measures 5-8. The right hand continues the melodic line. The left hand has triplets. Dynamics include *mf* and *p*.

Third system of musical notation, measures 9-12. The right hand has a melodic line with slurs. The left hand has triplets. Dynamics include *p*.

Fourth system of musical notation, measures 13-16. Includes vocal line with lyrics and piano accompaniment. Dynamics include *p* and *f*.

(8) 3. Но та - ет звук в ночной ти - ши, и ты, вздох -

нуж, е - му ска - жи: "Ро-яль, ты - часть мо - ей ду -

ши".

ppp

1. Час настал. Ты ступил на сцену,
Где рояль тебя с надеждой тайной ждал.
И родился первый звук, тишине на смену.
Околдован тихий зал,
Очарован тихий зал.
2. Так и я, как струна рояля,
Жду твоей руки прикосновенья вновь.
Мне легко парить с тобой, над
землей летая.
И забьется в жилах кровь.
Говори мне про любовь.
- Припев: Пой, рояль, свою мне песню, пой.
Тонка мелодии вуаль.
Пой, моя душа сейчас с тобой
Летит куда-то вдаль,
Куда-то вдаль,
Где хорошо, где так светла печаль.
3. Но тает звук в ночной тиши,
И ты, вздохнув, ему скажи:
"Рояль, ты - часть моей души".
- Припев: